

การพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากร
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
The Development of Democratic Citizenship
among Personnel of Local Administrative
Organizations in Sangkha District, Surin Province

ผุสดี พวงนาค, วันชัย สุขตาม, จิรายุ ทรัพย์สิน

Pusadee Puangnak, Wanchai Suktam, Jirayu Supsin

สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์,
สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์,
สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์,

Political Science Faculty of Humanities and Social Sciences,
Surin Rajabhat University

Email: pusdee2521@gmail.com,

Political Science Faculty of Humanities and Social Sciences,
Surin Rajabhat University

Email: wanchai2526@srru.ac.th,

Political Science Faculty of Humanities and Social Sciences,
Surin Rajabhat University

Email: jhssrru@srru.ac.th

รับบทความ (Received): 10 พ.ย. 2568

ปรับแก้ไข (Revised): 9 ม.ค. 2569

ตอบรับบทความ (Accepted): 14 ม.ค. 2569

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ 2) เปรียบเทียบการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เสนอแนวการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลวิจัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.962 กับบุคลากรจำนวน 201 คน ซึ่งได้จากการคำนวณจากสูตรทาร์ยามาเน่ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน แบบเจาะจง ได้แก่ ท้องถิ่นอำเภอสังขะ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสังขะ ปลัดเทศบาลตำบลสังขะ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทับทัน หัวหน้าสำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลมหัวหน้าสำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลสะกาด ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตย โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, $S.D.=0.384$) โดย ด้านจริยธรรมและคุณธรรมของพลเมือง มีระดับสูงที่สุด ($\bar{X}=4.63$, $S.D.=0.437$) รองลงมา คือ ด้านคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ($\bar{X}=4.08$, $S.D.=0.513$) ด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.93$, $S.D.=0.565$) ด้านอิทธิพลของสื่อและการสื่อสาร ($\bar{X}=3.84$, $S.D.=0.534$) และท้ายสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม ($\bar{X}=3.76$, $S.D.=0.489$)

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ประเภทตำแหน่ง และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความแตกต่าง

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยส่วนบุคคลที่จำแนกตามช่วงอายุ มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตย 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดอบรมและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้บุคลากรเข้าใจสิทธิ หน้าที่ และคุณค่าของ ประชาธิปไตย 2) ผู้บริหารท้องถิ่นเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบในนโยบายหรือโครงการขององค์กร 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาเครือข่ายสื่อสารสาธารณะและช่องทางออนไลน์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ ถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ 4) ส่งเสริมให้ผู้นำท้องถิ่นเป็นแบบอย่างของพลเมือง ประชาธิปไตยที่มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส และยึดประโยชน์ส่วนรวม นำไปสู่การบริหาร ท้องถิ่นที่มีคุณภาพและยั่งยืน 5) ผู้บริหารท้องถิ่นสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพอย่าง ต่อเนื่อง ผ่านการอบรม การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานที่ ประสบความสำเร็จด้านประชาธิปไตยท้องถิ่น เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และนำแนวทางที่ ดีมาประยุกต์ใช้กับบริบทขององค์กรตนเองอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: พลเมือง, ประชาธิปไตย, พลเมืองประชาธิปไตย, การพัฒนาพลเมือง ประชาธิปไตย

Abstract

This thesis aimed to : 1) examine the level of democratic citizenship development among personnel of local administrative organizations in Sangkha District, Surin Province; 2) compare the level of democratic citizenship development among such personnel according to personal factors; and 3) propose guidelines for enhancing democratic citizenship development among personnel of local administrative organizations in Sangkha District, Surin Province. This study employed a mixed-methods research design. The quantitative component utilized a questionnaire to collect data from 201 personnel, determined using Yamane's formula and selected through multistage sampling. The reliability coefficient of

the questionnaire was 0.962. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA). The qualitative component involved in-depth interviews with seven key informants selected through purposive sampling, including the District Local Administrator of Sangkha, the Mayor of Sangkha Subdistrict Administrative Organization, the Municipal Clerk of Sangkha Subdistrict Municipality, the Clerk of Thapthan Subdistrict Administrative Organization, the Heads of the Office of the Clerk of Dom and Sakat Subdistrict Administrative Organizations, and the Director of the Finance Division of Phra Kaeo Subdistrict Administrative Organization. Content analysis with contextual interpretation was employed for qualitative data analysis. The research findings revealed that

1. Overall, the level of democratic citizenship development was at a high level (Mean=4.05, S.D.=0.384), The highest mean score was found in the dimension of civic ethics and morality (Mean=4.63, S.D.=0.437), followed by citizenship characteristics (Mean=4.08, S.D.=0.513), learning and self-development for democracy (Mean=3.93, S.D.=0.565), media and communication influence (Mean=3.84, S.D.=0.534), and political and social participation (Mean=3.76, S.D.=0.489), respectively.

2. Comparisons of opinions among personnel of local administrative organizations in Sangkha District classified by personal factors indicated that gender, educational level, work experience, position type, and average monthly income showed statistically significant differences at the 0.05 level. However, no significant differences were found among personnel classified by age, leading to the rejection of the proposed hypothesis.

3. Guidelines for enhancing democratic citizenship development included: (1) local administrative organizations organizing training programs and learning exchange forums to enhance personnel's understanding of rights, duties, and democratic values; (2) local administrators providing opportunities for personnel at all levels to participate in decision-making and share responsibility in organizational policies or projects; (3) developing public communication networks and online platforms to disseminate accurate, transparent, and verifiable information; (4) promoting local leaders as role models of democratic citizenship characterized by integrity, transparency, and commitment to the public interest, leading to quality and sustainable local governance; and (5) supporting continuous capacity development through training, study visits, and knowledge exchange with organizations successful in local democratic governance, in order to inspire personnel and appropriately adapt best practices to their organizational contexts.

Keywords: Citizens, Democracy, Democratic Citizens, Democratic Citizenship Development

บทนำ

ในยุคที่ประชาธิปไตยไทยยังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง และพฤติกรรมมีส่วนร่วมของพลเมืองระดับท้องถิ่น บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงนโยบายของรัฐสู่ชุมชน และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยฐานราก อย่างไรก็ตาม บุคลากรจำนวนมากยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่พลเมือง ขาดการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม และยังยึดติดกับระบบอุปถัมภ์ (ณพล เต็มกิจธนสาร, 2564) ในพื้นที่อำเภอสังขะ ซึ่งมีประชากรกว่า 110,000 คน กระจายอยู่ใน 13 อปท. พบว่าสัดส่วนของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะอย่างต่อเนื่องยังค่อนข้างต่ำ ข้อมูลจากสำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ภาคประชาชน (2565) ระบุว่า ร้อยละ 32.5 ของประชาชนในพื้นที่รู้สึกว่ามีโอกาสเข้าถึงข้อมูลของรัฐ และร้อยละ 40 ขาดความเชื่อมั่นในการบริหารงานของ อบต. ซึ่งอาจสะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของบุคลากรและการมีส่วนร่วมในพื้นที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 50(7) และ มาตรา 76 ซึ่งระบุว่าประชาชนมีหน้าที่ในการใช้สิทธิอย่างมีคุณภาพ และรัฐต้องจัดให้มีระบบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) ขณะเดียวกัน แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ด้านการพัฒนาและการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ก็ได้กำหนดให้บุคลากรภาครัฐต้องมี “ความเป็นพลเมืองที่ดี” และเป็นต้นแบบในด้านคุณธรรม จริยธรรม และประชาธิปไตย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตย แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ “พลเมืองประชาธิปไตย” มีที่มาจาก Dewey (1916) และ Kahne & Westheimer (2004) ซึ่งเน้นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการปกป้องคุณค่าของประชาธิปไตย งานวิจัยในประเทศไทย เช่น ของยุทธนา ปราณีต (2565) พบว่า พลเมืองในระดับท้องถิ่นมีความเข้าใจในสิทธิหน้าที่แต่ยังขาดความกล้าแสดงออก ในส่วนของบุคลากร อบต. งานวิจัยของ ณพล เตมิกิจนสาร (2564) ระบุว่าบุคลากรยังมีทักษะด้านข้าราชการ 4.0 ต่ำ ส่งผลให้ไม่สามารถเชื่อมโยงนโยบายกับความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สายใจ วิชัยดิษฐ์ (2562) ยังเสนอว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถเสริมการสื่อสารและการมีส่วนร่วมในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่บุคลากรต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ช่องว่างสำคัญจากวรรณกรรมคือ ขาดการวิจัยที่เน้นการวิเคราะห์เชิงพฤติกรรมและการออกแบบแนวทางพัฒนาพลเมืองแบบบูรณาการโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน เช่น อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

สำหรับการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยอำเภอสังขะตั้งอยู่ทางตะวันตกของจังหวัดสุรินทร์ เป็นหนึ่งในอำเภอยาวแดนที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์เขมร และมีบทบาทสำคัญในเชิงวัฒนธรรมและความมั่นคง มี อบต. จำนวน 13 แห่ง ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลสังขะ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของเขตการปกครอง ตัวชี้วัดจากสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

จังหวัดสุรินทร์ (2566) ระบุว่า บุคลากรใน อบท. ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี แต่ขาดการอบรมต่อเนื่องด้านประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล การวิเคราะห์ตามกรอบ SWOT พบว่า จุดแข็ง (Strengths) ของพื้นที่คือความเข้มแข็งของเครือข่ายผู้นำชุมชน และการมีส่วนร่วมในประเพณีและกิจกรรมท้องถิ่น จุดอ่อน (Weaknesses) ได้แก่ ทักษะคนรุ่นใหม่และโครงสร้างราชการแนวดิ่งที่จำกัดการมีส่วนร่วมของบุคลากร โอกาส (Opportunities) ได้แก่ การเปิดพื้นที่การพัฒนาทางวัฒนธรรมและความร่วมมือข้ามพรมแดน ขณะที่อุปสรรค (Threats) คือความขัดแย้งทางการเมืองระดับชาติ ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล และการขาดเสถียรภาพของนโยบายด้านการเมืองภาคพลเมือง

ดังนั้น จากสถานการณ์ระดับชาติที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา “พลเมืองประชาธิปไตย” ในระดับท้องถิ่น ประกอบกับผลการศึกษาวรรณกรรมและศักยภาพเฉพาะของอำเภอสังขะ ที่มีทั้งจุดแข็งและจุดต้องพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เห็นความจำเป็นในการศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับบริบทของบุคลากร อบท. ในพื้นที่ชายแดนอย่างลึกซึ้ง งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นในหัวข้อ “การพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล และเสนอแนวการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดการพัฒนาพลเมือง (Civic Development)

แนวคิดการพัฒนาพลเมือง (Civic Development) หมายถึง กระบวนการหรือแนวทางที่มุ่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ทศนคติ และพฤติกรรมที่จำเป็นให้แก่บุคคล เพื่อให้สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบ สัญญาสัญญาวิวัฒน์ (2548) กล่าวว่า การพัฒนาทุกอย่างจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นก่อนแล้วจะต้องมีสิ่งอื่นหรือลักษณะอื่นเข้ามาผสม จึงจะเรียกการเปลี่ยนแปลงนั้นว่า “การพัฒนา” สมบูรณ์ สุขสำราญ (2552) ให้ความหมาย “การพัฒนา” ว่า คือ การทำให้เจริญ แต่เมื่อมาใช้เป็นคำแปลของ “Development” ในภาษาอังกฤษจะมีความหมายเกินความลึกไปถึงการทำให้เกิดขึ้นจากที่เป็นอยู่ โดยการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือการนำวิชาการแปลกใหม่เข้ามาใช้ การพัฒนาในความหมายนี้ มิได้หมายถึงการพัฒนาวัตถุเท่านั้นแต่หมายถึงการพัฒนาบุคคลทั้งในด้านจิตใจและความคิดด้วย Torney-Purta et al. (2001) ระบุว่า การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การเปิดพื้นที่ให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นอย่างปลอดภัย การส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการยอมรับความหลากหลายทางความคิด เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาพลเมืองในระดับองค์กร

2. แนวคิดพลเมืองแบบประชาธิปไตย (Democratic Citizenship)

หัวใจสำคัญของการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยอยู่ที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทอย่างแข็งขันในกระบวนการทางการเมืองและการตัดสินใจในทุกระดับ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การมีส่วนร่วมนี้ไม่เพียงแต่เป็นการใช้สิทธิของพลเมืองเท่านั้น แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกรับเป็นเจ้าของทางการเมือง ความรับผิดชอบต่อสังคม และความเข้าใจในประเด็นสาธารณะอย่างลึกซึ้ง Jean-Jacques Rousseau เน้นย้ำถึงความสำคัญของเจตจำนงทั่วไป (General Will) ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคน ในขณะที่ John Stuart Mill มองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสติปัญญา

คุณธรรม และความสามารถของพลเมืองให้เติบโตเป็นผู้ที่มีเหตุผลและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

3. แนวคิดทุนทางสังคม

สมบูรณ จันทพงษ์ (2554) กล่าวว่า ทุนทางสังคม หมายถึง ระดับความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ด้านเครือข่าย ปทัสถาน และความไว้วางใจ

พัฒนพงศ์ สุกิจปาณินิจ (2552) ให้ความหมายทุนทางสังคมไว้ว่า การมีความไว้วางใจ ค่านิยม บรรทัดฐานร่วมกันเป็นปัจจัยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

ทฤษฎีทุนทางสังคม (Social Capital Theory) การสร้างเครือข่ายทางสังคม ความไว้วางใจระหว่างบุคคล และบรรทัดฐานของความร่วมมือ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางสังคมการเมืองมากขึ้น ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาสาธารณะ และสร้างความสามัคคีในสังคม โดย Robert Putnam เน้นว่า การมีส่วนร่วมของพลเมืองและเครือข่ายทางสังคมเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง

4. ทฤษฎีการสื่อสารสาธารณะ (Public Sphere Theory)

ทฤษฎีการสื่อสารสาธารณะ (Public Sphere Theory) เน้นความสำคัญการเปิดโอกาสให้พลเมืองต่างพื้นที่สามารถเข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านสาธารณะ วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล และสร้างฉันทามติร่วมกัน แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และมีส่วนร่วมในการกำหนดวาระสาธารณะ Jürgen Habermas เป็นนักทฤษฎีสำคัญที่อธิบายถึงวิวัฒนาการและความสำคัญของพื้นที่สาธารณะในการสร้างประชาธิปไตยแบบไตร่ตรอง

5. ทฤษฎีการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Deliberative Democracy Theory)

ทฤษฎีการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Deliberative Democracy Theory) เน้นกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองที่มาจากไตร่ตรองอย่างรอบคอบ การให้เหตุผลที่สมเหตุสมผล ทุกคนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน

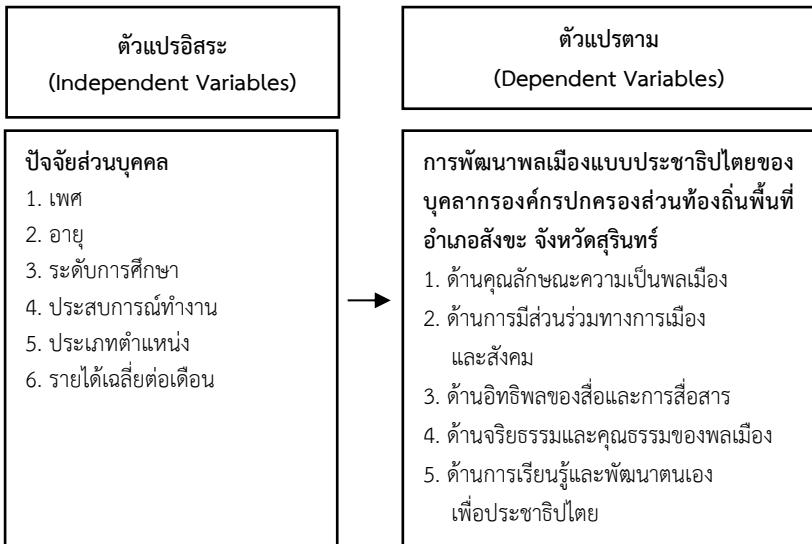
และการตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของเหตุผลมากกว่าอำนาจหรือผลประโยชน์ส่วนตัว นักทฤษฎีที่สำคัญ John Rawls และ Amy Gutmann ได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมและการตัดสินใจทางการเมืองที่เน้นการไตร่ตรองและการให้เหตุผล

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับเพื่อเสริมสร้างความเป็นเจ้าของและรับผิดชอบทางการเมือง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองมุ่งเน้นการปลูกฝังความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ทฤษฎีทุนทางสังคมชี้ให้เห็นว่าเครือข่าย ความไว้วางใจ และบรรทัดฐานทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ทฤษฎีการสื่อสารสาธารณะเน้นความสำคัญของพื้นที่ที่เปิดให้พลเมืองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างฉันทามติ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้ความสำคัญกับการตัดสินใจทางการเมืองที่มาจาก การไตร่ตรองและการรับฟังความคิดเห็น ทฤษฎีสีสิทธิมนุษยชนมองว่าการเคารพและปกป้องสิทธิเป็นพื้นฐานของการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย/ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ที่มีอายุตั้งแต่ 18-60 ปี จำนวน 406 คน (ระบบศูนย์บริการข้อมูลบุคลากรท้องถิ่นแห่งชาติ (LHR), เมษายน, 2568) ซึ่งผู้วิจัยได้คำนวณกลุ่มตัวอย่างหาค่าเฉลี่ยประชากรด้วยสูตรของยามาเน่ (Yamane) (ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง, 2556) กำหนดระดับค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผ่านการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) รวมถึงการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และข้อมูลสำคัญอื่น ๆ ในกระบวนการวิจัย โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลวิจัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.962 กับประชากรจำนวน 201 คน ซึ่งได้จากการคำนวณจากสูตรทาร์ยามาเน่ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน แบบเจาะจง

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของบุคลากรการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านคุณลักษณะความเป็นพลเมือง 2) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม 3) ด้านอิทธิพลของสื่อและการสื่อสาร 4) ด้านจริยธรรมและคุณธรรมของพลเมือง และ 5) ด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อประชาธิปไตยที่ได้จาก

แบบสอบถาม ตอนที่ 2 มาดำเนินการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยปรากฏ ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ตามศักยภาพการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตย 5 ด้าน โดยภาพรวม จำแนกตามรายด้าน

(n = 201)

การพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านคุณลักษณะความเป็นพลเมือง	4.08	0.513	มาก	2
ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม	3.76	0.489	มาก	5
ด้านอิทธิพลของสื่อและการสื่อสาร	3.84	0.534	มาก	4
ด้านจริยธรรมและคุณธรรมของพลเมือง	4.63	0.437	มากที่สุด	1
ด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อประชาธิปไตย	3.93	0.565	มาก	3
ภาพรวม	4.05	0.384	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ระดับความคิดเห็นการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.05, S.D.=0.384) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจริยธรรมและคุณธรรมของพลเมือง เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด ($\bar{X}$ =4.63, S.D.=0.437) รองลงมา คือ ด้านหน้าที่พลเมือง ($\bar{X}$ =4.08, S.D.=0.513) ด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อประชาธิปไตย ($\bar{X}$ =3.93, S.D.=0.565) ด้านอิทธิพลของสื่อและการสื่อสาร ($\bar{X}$ =3.84, S.D.=0.534) และท้ายสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม ($\bar{X}$ =3.76, S.D.=0.489)

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นทางการพัฒนา พลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัย ปรากฏตาม ตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2

สรุปภาพรวมผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตย
ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ตามศักยภาพ
การพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากร 5 ด้าน โดยจำแนกตามเพศ อายุ
ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ประเภทตำแหน่ง และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
ตามกรอบมาตรฐานทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตย ดังสมมติฐานที่ 1-6

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ค่า ทดสอบ	ค่า Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	t - test	0.000**	√	-
2	อายุ	F - test	0.232	-	√
3	ระดับการศึกษา	F - test	0.001*	√	-
4	ประสบการณ์ทำงาน	F - test	0.009*	√	-
5	ประเภทตำแหน่ง	F - test	0.004*	√	-
6	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	F - test	0.000**	√	-

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปภาพรวม การเปรียบเทียบความคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบ
ประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
ตามศักยภาพการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากร 5 ด้าน โดยจำแนกตาม
ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีความคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบ
ประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
ตามศักยภาพการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากร 5 ด้าน โดยจำแนกตาม
ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ประเภทตำแหน่ง
และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีระดับความคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตย

ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ มีระดับความคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดอบรมและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้บุคลากรเข้าใจสิทธิ หน้าที่ และคุณค่าของประชาธิปไตย
- 2) ผู้บริหารท้องถิ่นเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบในนโยบายหรือโครงการขององค์กร
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาเครือข่ายสื่อสารสาธารณะและช่องทางออนไลน์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้
- 4) ผู้นำท้องถิ่นต้องเป็นแบบอย่างของพลเมืองประชาธิปไตยที่มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส และยึดประโยชน์ส่วนรวม นำไปสู่การบริหารท้องถิ่นที่มีคุณภาพและยั่งยืน
- 5) สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ผ่านการอบรม การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จด้านประชาธิปไตยท้องถิ่น เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และนำแนวทางที่ดีมาประยุกต์ใช้กับบริบทขององค์กรตนเองอย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ มีความสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมอบรมและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้างความ

เข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง รวมถึงการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งสะท้อนถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยในระดับองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณัฐ กระจับทุกซ์ (2564) พบว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับการเคารพกฎกติกา เพราะเชื่อว่า จะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม ด้านเคารพสิทธิของผู้อื่น ประชาชน เชื่อว่าการเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นที่มีต่อสังคม จะทำให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและชาติบ้านเมืองก็จะสามารถพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ การพัฒนาเครือข่ายการสื่อสารสาธารณะและการใช้ช่องทางออนไลน์ ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและตรวจสอบได้ มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความโปร่งใสในการบริหารงานท้องถิ่น ขณะเดียวกันการส่งเสริมให้ผู้นำท้องถิ่นเป็นแบบอย่างที่ดี และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผ่านการศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กรที่ประสบความสำเร็จ ถือเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการ และสร้างแรงบันดาลใจในการปรับใช้แนวทางประชาธิปไตยให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

สมมติฐานที่ 1 บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีระดับคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีระดับคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ เนื่องจากเพศเป็นปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อประสบการณ์การเรียนรู้ การรับรู้บทบาทหน้าที่ และทัศนคติทางการเมืองของบุคคล โดยเฉพาะในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังคงมีการแบ่งบทบาททางเพศในเชิงสังคมอยู่พอสมควร พบว่าเพศหญิงมักให้ความสำคัญกับประเด็นด้านคุณธรรม จริยธรรม ความเท่าเทียม และการมีส่วนร่วมในชุมชน ขณะที่เพศชายมักให้ความสำคัญกับการตัดสินใจ การบริหารจัดการ และความมั่นคงทางการเมืองมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2564) การศึกษาพฤติกรรมความเป็นพลเมืองสำหรับสังคมไทย ผู้หญิงมีคุณสมบัติความเป็นพลเมืองด้านการดูแลชุมชนสูงกว่าผู้ชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีระดับคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีระดับคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุใด ต่างได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างองค์กร ระเบียบราชการ และวัฒนธรรมการทำงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

สมมติฐานที่ 3 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ เนื่องจากระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการรับรู้ ความเข้าใจ และการตีความแนวคิดประชาธิปไตยของบุคคล บุคลากรที่มีการศึกษาสูงกว่ามักมีแนวคิดที่เปิดกว้าง มีการวิเคราะห์เชิงเหตุผล และให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพ ความเท่าเทียม รวมถึงหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานมากกว่าในกลุ่มที่มีการศึกษาน้อยกว่า ความแตกต่างของระดับความคิดเห็นตามระดับการศึกษาของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสังขะ จึงเป็นผลมาจากการเข้าถึงองค์ความรู้ ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย และความสามารถในการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร สังข์น้อย (2563) ที่พบว่าข้าราชการท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและหลักความโปร่งใสมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาน้อยกว่า

สมมติฐานที่ 4 บุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีระดับคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีระดับคิดเห็นทางการพัฒนา

พลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ เนื่องจากประสบการณ์การทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อมุมมอง ความเข้าใจ และทัศนคติของบุคลากรตอบทบาทความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย งานวิจัยของ ศุภเชษฐ์ สิทธิสุนทรวงศ์ (2562) พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรสำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีเพียงด้านแผนกงานที่สังกัด ที่แตกต่างกันสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานที่ 5 บุคลากรที่มีประเภทตำแหน่งต่างกัน มีระดับคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า บุคลากรที่มีประเภทตำแหน่งต่างกัน มีระดับคิดเห็นทางการพัฒนาพลเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ เนื่องจากจากประเภทตำแหน่งของบุคลากรสะท้อนถึงระดับของความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ และโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการบริหาร ซึ่งมีผลโดยตรงต่อมุมมองและพฤติกรรมทางพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งบริหารมักมีโอกาสร่วมในกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบาย การประชุมสภาท้องถิ่น และการกำหนดแผนพัฒนาชุมชนมากกว่า จึงมีความตระหนักรู้ในหลักประชาธิปไตย ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมสูงกว่า เมื่อเทียบกับบุคลากรระดับปฏิบัติการ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย การพัฒนาพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรส่วนใหญ่มีความตระหนักในหลักคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการยึดมั่นในความถูกต้อง โปร่งใส และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามบทบาทของข้าราชการท้องถิ่น บุคลากรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงาน

เพื่อประโยชน์ของประชาชนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน รวมถึงมีการยึดถือแนวทางการทำงานตามหลักธรรมาภิบาล เช่น หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส และหลักความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยในภาครัฐ และการพัฒนาผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ การสร้างความเข้าใจในหลักประชาธิปไตย การสื่อสารอย่างโปร่งใสควบคู่กับการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การบริหารท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในพื้นที่อื่นที่มีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นอย่างหลากหลาย ช่วยให้สามารถออกแบบนโยบายหรือแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่และการนำไปใช้

1. องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากการวิจัย

การพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่เพียงการอบรมหรือให้ความรู้เท่านั้น แต่ต้องอาศัยการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส และการพัฒนาผู้นำที่มีคุณธรรมควบคู่กันไป

2. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยไปปรับใช้ในการวางแผนพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และยกระดับคุณภาพการบริหารงานท้องถิ่นให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม และรองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน ที่ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาแนวทางในการทำงานวิจัยคณะผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาของการศึกษา ขอขอบคุณ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตพื้นที่ อำเภอสงขลา จังหวัดสุรินทร์ ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ และสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของข้อมูลในการศึกษา ขอขอบคุณครอบครัว เพื่อนนักศึกษา และผู้สนับสนุนทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจและแรงสนับสนุนตลอดระยะเวลาการศึกษาและการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขออุทิศผลงานชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาความรู้ด้านรัฐศาสตร์และการเมืองท้องถิ่น อันจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรณีฐ ระงับทุกข์. (2564). *การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร*.
[ดุชนิพนธ์ปริญาเอก, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
ฐานข้อมูลงานวิจัย (Thailis).
ณพล เต็มกิจธนสาร. (2564). *ความต้องการพัฒนาตนเองของผู้ใหญ่บ้านด้านข้าราชการ 4.0 อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยบูรพา.
ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2564). *การศึกษาพฤติกรรมความเป็นพลเมืองสำหรับสังคมไทย*. สถาบันพระปกเกล้า.
พัฒน์พงศ์ สุกิจปาณีนิจ. (2552). *ทุนทางสังคมกับการเรียนรู้ของชุมชน*.
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ยุทธนา ประณีต. (2565). พฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยใน
จังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(3), 225-233.
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561–2580. (2561, 13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา.
เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1-74.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-97.
- ศิริพร สังข์น้อย. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของข้าราชการ
ส่วนท้องถิ่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศุภเชษฐ์ สิทธิสุนทรวงศ์. (2565). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร
สำนักงานตรวจสอบภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ*
[สารานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบูรณ์ จันทพงษ์. (2554). *ทุนทางสังคมกับการพัฒนาชุมชน*.
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2552). *การเมืองและการพัฒนา*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2549). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม*.
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายใจ วิชัยดิษฐ์. (2562). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในระดับท้องถิ่น. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 9(2), 45–60.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. (2566). *รายงานผลการ
ดำเนินงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นประจำปี 2566*. กระทรวงมหาดไทย.
- สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคลากรท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
(2568). *ศูนย์บริการข้อมูลบุคลากรท้องถิ่นแห่งชาติ*. [www.http://lhr.dla.go.th](http://lhr.dla.go.th)
- สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคประชาชน. (2565). *รายงานผลการสำรวจและ
ประเมินระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและดัชนีวิถี
ประชาธิปไตยประจำปี พ.ศ. 2565*. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

- Dewey, J. (2001). *Democracy and education: An introduction to the philosophy of education*. Pennsylvania State University.
- Kahne, J., & Westheimer, J. (2004). *What kind of citizen? The politics of educating for democracy*. *American Educational Research Journal*, 41(2), 237–269.
- Torney-Purta, J., Lehmann, R., Oswald, H., & Schulz, W. (2001). *Citizenship and education in twenty-eight countries: Civic knowledge and engagement at age fourteen*. IEA.